



เอกสารอ่านประกอบหลักสูตรการอ่าน
โครงการเพื่อครูภาษาไทยในโรงเรียนพระปริยัติธรรม
สถาบันภาษาไทยสิรินธร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 10

อ่านอย่างตีความ (3) เจตนาในบทอ่าน

นอกจากจะต้องทราบว่าผู้ส่งสารเป็นใครแล้ว ผู้อ่านอาจพอจะเข้าใจเจตนาของผู้ส่งสารหรือผู้เขียนได้ว่าต้องการแสดงความสงสาร โกรธ ไม่พอใจ หรือกำลังจะให้สัญญา

ในการพิจารณา**เจตนา**ในการสื่อสารนั้น เราอาจดูสถานการณ์ในการสื่อสารเทียบกับเงื่อนไขบางประการ เช่น เจตนาในการ**สั่งหรือขอร้อง**นั้นจะสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อมีลักษณะของผู้ขอร้อง (ผู้พูด, ผู้เขียน) และของผู้ถูกขอร้อง (ผู้ฟัง, ผู้อ่าน)

1. ผู้ถูกขอร้องในเรื่องที่อ่าน/ฟัง ไม่มีท่าทางว่าจะกระทำการนั้นถ้าหากไม่มีการขอร้อง
2. ผู้ขอร้องหรือผู้เขียน/พูด คิดว่าผู้ถูกขอร้องสามารถทำสิ่งที่ขอร้องได้
3. ผู้ขอร้องหรือผู้เขียน/พูด ต้องการให้ผู้ถูกขอร้องในเรื่องกระทำเช่นนั้นจริง

ดังนั้น การกล่าวว่า “ไปอาบน้ำซะ” กับ “ไปตายซะ” แม้รูปประโยคผิวเผินจะเหมือนกัน แต่เจตนาที่ต่างกัน โดยกรณีของ “ไปอาบน้ำซะ” ถือเป็นการสั่ง เพราะมีเงื่อนไขครบทั้งสามข้อ ส่วน “ไปตายซะ” นั้น ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขข้อ 2 และ 3 จึงไม่ใช่การสั่ง แต่เป็นการแสดงอารมณ์ไม่พอใจหรือต่อว่า

ส่วนการพิจารณาน้ำเสียงหรืออารมณ์ของผู้เขียนนั้น เราสามารถสังเกตได้จากรูปภาษาต่อไปนี้

- คำลงท้าย *ยะ จ๊ะ ไง หรือก*
- คำอุทาน *โธ่เอ๊ย อนิจจา* แสดงความเศร้า สงสาร รันทด หรือ *ฉิบหาย* แสดงความไม่พอใจ
- ความหมายเชิงบวก/ลบของคำ การใช้คำเชิงบวก แสดงความพอใจ ความชื่นชม ส่วนการใช้คำที่มีความหมายรุนแรง เช่น *สั่นตาดัน กำพืด สดุด* แสดงถึงทัศนคติหรืออารมณ์เชิงลบที่รุนแรง เช่น ไม่พอใจอย่างมาก โกรธ เกลียด
- การพูดประชดอาจให้อารมณ์สนุกขบขันหากหัวข้อที่พูดนั้นไม่ใช่เรื่องร้ายแรง ตัวอย่างเช่น

ในระหว่างการแข่งขันฟุตบอล นักกีฬาคนหนึ่งเตะบอลออกข้างประตูไปหลายครั้ง เพื่อนนักกีฬาคนหนึ่งจึงบอกว่า “จะให้ได้ประตู จะต้องเตะเข้าระหว่างเสาทั้งสองข้างนะ” ประโยคนี้ไม่ใช่การให้ข้อมูล เพราะหากวิเคราะห์ตามเงื่อนไขของการให้ข้อมูลข้างต้น เรื่องที่ว่าจะต้องเตะให้เข้าระหว่างเสาทั้งสองจึงจะได้ประตูนั้น เป็นเรื่องที่นักกีฬารู้และตระหนักดีอยู่แล้ว จึงถือว่าไม่ครบเงื่อนไขของการให้ข้อมูล แต่เจตนาของผู้พูดอาจเป็นการตำหนิหรือสร้างความขบขันก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับน้ำเสียงหรืออารมณ์ของผู้พูดในขณะนั้นด้วย

ในพาดหัวข่าวและบทความในหนังสือพิมพ์ มักจะมีการอ้างถึงนักการเมืองโดยใช้สมญานาม เช่น

มิดโกนอาน้ำผึ้ง	นายชวน หลีกภัย
มือปราบสายเดี่ยว	ร.ต.อ. ประชัช เปี่ยมสมบูรณ์
เทวดาแก้ว	พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร
ยี่ห้อย	นายเนวิน ชิดชอบ
เนติปริกร	นายวิษณุ เครืองาม
ยุทธ ตู๋เย็น	นายยงยุทธ ดิยะไพรัช
โฆษกสามสี	นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี
โอบามาร์ค	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

เกณฑ์การตัดสินว่าเป็นการชื่นชมหรือตำหนิใช้หลักว่าฉายานั้นมีความหมายแฝงในแง่บวกหรือลบ การจะรู้ว่าฉายานั้นมีความหมายแง่บวกหรือแง่ลบนั้น ไม่อาจใช้ความรู้เชิงภาษาอย่างเดียว ในบางกรณีจะต้องมีความรู้เรื่องเหตุการณ์การเมืองด้วย เช่น

มิดโกนอาน้ำผึ้ง หมายถึง การพูดที่นุ่มนวลแต่คมคายและอาจถึงขั้นเชือดเฉือน มีวาทศิลป์ จึงเป็นความหมายในเชิงชื่นชม

มือปราบสายเดี่ยว หมายถึง การตรวจและจับกุมผู้ละเมิดกฎหมายในสถานบันเทิงซึ่งมีวัยรุ่นในเสื้อสายเดี่ยวเข้าไปใช้บริการจำนวนมากอย่างเข้มงวด สะท้อนให้เห็นความเอาจริงเอาจังในการใช้นโยบาย นอกจากนี้ คำว่า “มือปราบ” มักจะมีความหมายแฝงในเชิงบวก จึงถือได้ว่าฉายานี้เป็นการแสดงความชื่นชม

เทวดาแก้ว แม้ว่าโดยทั่วไป “เทวดา” จะมีความหมายตรงในทางดี แต่การเมืองในโลกแห่งความเป็นจริงรู้กันว่าผู้ที่ถูกกล่าวถึงไม่ได้เป็นคนประเสริฐเช่นนั้น คำนี้จึงใช้ในความหมายประชด หรือมีความหมายแฝงอีกนัยหนึ่งว่าเป็นผู้ที่คิดว่าตัวเองดีกว่า เหนือกว่าคนอื่น จึงถือได้ว่าฉายานี้เป็นการแสดงการตำหนิ

ยี่ห้อย คำว่า “ยี่” เป็นคำอุทานแสดงการรังเกียจ ส่วน “ห้อย” หมายถึง ลักษณะรูปปากของผู้ถูกกล่าวถึง แม้ลักษณะนี้อาจไม่มีความหมายเป็นลบ แต่คำว่า “ยี่” มีความหมายเชิงลบชัดเจน จึงถือว่าเป็นการแสดงการตำหนิ

เนติบริกร คำว่า “เนติ” เป็นการกล่าวถึงความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายของผู้ถูกกล่าวถึง แต่คำว่า “บริกร” หมายถึง ผู้รับใช้ ปกติผู้รับใช้ไม่ได้อยู่ในสถานะทางสังคมที่สูงนัก และยิ่งเมื่อนำมาใช้กับบุคคลระดับรองนายกรัฐมนตรี จึงถือว่าเป็นคำแสดงการตำหนิอย่างชัดเจน

ยุทธ ตู๋เย็น ฉายานี้ได้มาจากข้อมูลเกี่ยวกับผู้ค้ายาเสพติดที่นายยงยุทธให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจจนนำไปสู่การล้อม และยิงเข้าไปในบ้านของสองสามีภรรยาสูงอายุจนข้าวของเสียหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตู๋เย็นซึ่งถูกยิงจนพอรุน และไม่ปรากฏหลักฐานว่าสองสามีภรรยามีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด จึงทำให้ฉายานี้เป็นการเตือนถึงความผิดพลาดของนายยงยุทธ จึงถือว่าเป็นการแสดงการตำหนิ

โฆษกสามสี ฉายา *โฆษกสามสี* นี้เป็นฉายาในขณะที่นายไตรรงค์ดำรงตำแหน่งโฆษกรัฐบาล โดย *สามสี* แปลมาจากชื่อของนายไตรรงค์เอง จึงเป็นการสร้างจุดสนใจในการเรียก โดยไม่มีความหมายเป็นเชิงชื่นชมหรือตำหนิแต่อย่างใด เป็นการกล่าวอย่างกลางๆ

โอบามารัค ฉายานี้เป็นการเปรียบเทียบนายอภิสิทธิ์กับ นายบารัค โอบามา ผู้นำรุ่นใหม่ที่กำลังจะนำอเมริกาไปสู่ความเปลี่ยนแปลง การเปรียบนายอภิสิทธิ์กับผู้นำระดับโลกซึ่งกระแสมนิยมขณะนั้นยังมากอยู่นั้นถือเป็นการแสดงความคาดหวังและชื่นชม